

Nr 180.

Af herr **Kronlund**, om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående
ändringar i aflöningsreglementet för tjänstemän vid statens
järnvägar m. m.

Den tudelning af statstjänare i tjänstemän och betjante, som förefinnes i äldre aflöningsreglementen, har vid en och annan nyare löne-reglering inom administrationen fått vika för en modernare uppfattning; så t. ex. inom telegrafverket, där man infört en för alla funktionärer gemensam benämning, nämligen tjänstemän.

En ansats till en dylik reform gjordes äfven beträffande statens järnvägars funktionärer af 1906 års kommitté, som föreslog en för alla dessa gemensam benämning, befattningshafvare. Vid den detaljerade affattningen af aflöningsreglementet indelade emellertid kommittén befattningshafvarna i en högre och en lägre grad och återinförde därmed i själfva verket det gamla klassmärket och skillnaden emellan tjänstemän och betjante. I hufvudsaklig öfverensstämmelse med kommitténs förslag affattades det af Riksdagen år 1907 antagna och nu gällande aflöningsreglementet för statsjärnvägarnes funktionärer med undantag däraf att i stället för befattningshafvare införts benämningen tjänsteman.

Då man bland tjänstemän af lägre grad i nämnda reglemente finner innehafvarne af en del sysslor, som äro förenade med det mest ansvarsfulla och kräfvande arbete såsom befälet öfver ett stort antal underordnade, utöfvandet af tillsyn och ledning vid stora byggnadsföretag, vården af dyrbart materiel, såsom öfverbanmästare, lokomotivmästare m. fl., eller af andra ansvarsfulla poster såsom lokomotivförare, medan däremot t. ex. ritare, manliga kontorsskrifvare och stationsskrifvare äro hänförda till tjänstemän af högre grad, är det uppenbart, att det icke är arbetets art och ansvar, som utgör grunden för denna klassindelning.

Bih. till Riksd. Prot. 1910. 1 Saml. 2 Afd. 2 Band. 69 Häft. (Nr 180--181.) 1

Det är en annan indelningsgrund. Man har nämligen ansett nödvändigt att af tjänstemän i högre grad fordra ett högre kunskapsmått, som anses ådagalagdt i hufvudsak genom en vid 15 à 16 års ålder afflagd realskoleexamen. Det är sålunda ett bildningsstreck, som skall markera skillnaden mellan de två olika klasserna af järnvägsmän. Ser man efter huru denna klassifikation i verkligheten utfaller, finner man i den högre graden många sysslor, där arbetet öfvervägande är af mekanisk art och hufvudsakligen presterar ett renskrifningsarbete, under det att å andra sidan inom den lägre graden finnas befattningar, som kräfva en stor praktisk duglighet och erfarenhet samt ett högre mått af teknisk utbildning exempelvis de förut framhållna befattningarne såsom lokomotivmästare, lokomotivförare, öfverbanmästare, m. fl. För öfrigt lär det knappast finnas någon gren af administrationen, där ett så stort ansvar hvilar å de lägsta tjänstegraderna som inom järnvägsadministrationen, exempelvis banvakter, stationskarlar, tågpersonalen m. fl.

Den sålunda med bildningsstrecket såsom grund genomförda indelningen af järnvägsfolket i två klasser en i högre och en i lägre grad får i själfva verket karaktären af ett socialt streck, som i hög grad är ägnad att motverka den samhörighetskänsla, som förut nämnda kommitté och jämväl Riksdagen afsåg att vinna med reformen. Samhörighetskänslan inom en stor grupp af statstjänare befordras i väsentlig grad genom utjämnandet af sociala skrankor, genom känslan af social likvärdighet. Mer än något annat torde väl föreställningen om att ett examensbetyg berättigar till högre anseende i samhället hafva bidragit till söndring och klassväsen hos vårt folk.

Den i reglementet genomförda klassifikationen ger anledning till åtskilliga andra anmärkningar. I aflöningshänseende gör sig skillnaden mellan tjänstemän af högre och lägre grad ganska märkbart gällande äfven i fråga om tjänster, som stå hvarandra synnerligen nära eller till och med kunna anses vara af tämligen likartad beskaffenhet. Sålunda har t. ex. en stationsinspektor vid fjärde klassens station B. en aflöning af högst 2,700 kronor eller 900 kronor mer än en stationsmästare å femte klassens station, medan skillnaden i aflöningsvillkoren för stationsinspektorer vid de närmaste högre klassernas stationer utgör blott 600 kronor. Samma göromål, som å ena platsen fullgöres af ett kontorsbiträde, tillhörande den lägre graden, utföras å en annan plats af en kontorskrifvare, som tillhör den högre graden och därför uppbar 1,200 kronors högre arvode än kontorsbiträdet.

Felräkningsprovisionen utgår olika efter den lägre och den högre tjänstegraden. För 150,000 kronor influtna trafikmedel erhåller t. ex.

tjänsteman af lägre graden en högsta provision af 60 kronor, medan en tjänsteman af högre graden uppbär en provision af 120 kronor för ett trafikmedelbelopp af 120,000 kronor.

Andra förmåner, såsom t. ex. semester tillkomma järnvägsmännen jämväl efter samma klassindelning, sålunda erhålla tjänstemän af högre grad 30 dagars årlig semester, medan däremot de af lägre grad få endast 15 dagar. En kontorsskrifvare, hvilken fullgör en syssla af tämligen likartad natur med en lägre gradens tjänsteman tilldelas redan under första tjänsteåret en månads semester, under det att innehafvaren af sådana ansvarsfulla och ansträngande befattningar som t. ex. lokomotivförare, eldare, stationskarlar m. fl. endast kan erhålla 15 dagars semester, utan hänsyn till tjänsteårens antal och arbetets maktpåliggande art.

Det torde vidare ifrågasättas, huruvida man icke borde vid statens järnvägar mera effektivt fullfölja den redan inslagna väg att söka undvika användningen af öfverkvalificerad personal. Man har ju redan ersatt stationsinspektorer vid lägsta klassens stationer med stationsmästare och det synes som om sådana skulle kunna användas jämväl vid stationer af närmast högre klass, då ju göromålen vid de mindre stationerna i allmänhet nog torde vara af tämligen likartad beskaffenhet. Användningen af kontorsskrifvare å en plats och kontorsbiträde å en annan plats till fullgörande af i många fall enahanda göromål torde kunna anföras såsom ett annat exempel på öfverkvalificerad personal. Arbetet betalas i dessa fall icke efter den utförda arbetsprestationen utan endast med hänsyn till skolbetygets innehåll. Realskoleexamensbetyget, som kräfvades af kontorsskrifvaren, medför 1,200 kronors högre arfvode än folkskolebetyget, som utgör specimen för kontorsbiträdet.

En dylik premiering af det högre skolbetyget måste anses vara såväl en misshushållning med statens medel som äfven en olämplig värdesättning af den praktiska dugligheten och erfarenheten samt ställer sig hindrande i vägen för ett rationellt tillvaratagande och uppmuntrande af sådana mänskliga företräden, som ej finnas upptagna i ett skolbetyg.

Ännu flere exempel kunna anföras på användningen af dyrare arbetskraft än hvad arbetets art kräver.

Å en del andra-klass-stationer finnas sålunda anställda 2 första stationsskrifvare, då det torde vara tillräckligt med en dylik tjänsteman såsom stationsinspektorens närmaste man och i stället en första stationsskrifvare kunde utbytas mot en tjänsteman i stationsskrifvaregraden. Å tredje-klass-stationer finnes jämväl en första stationsskrifvare förutom en eller två stationsskrifvare samt tre eller fyra kontorsbiträden. Den förste stationsskrifvaren torde utan olägenhet kunna ersättas af en tjänsteman

i stationsskrifvargraden. Å en del fjärdè-klass stationer äro anställda stationsskrifvare. Dessa torde lämpligen kunna utbytas mot kontorsbiträden.

Användning af kontorsbiträden i stället för stationsskrifvare borde i hög grad utsträckas och skulle för statsverket medföra betydliga besparingar. Ett kontorsbiträde förrättar såsom här ofvan framhållits ungefär samma göromål som en stations- eller kontorskrifvare. Han tjänstgör sålunda vid tågen i stationsföreståndarens ställe; när denne för dagen slutat sin tjänstgöring, öfverlämnar han åt kontorsbiträdet befälet öfver stationen för natten. Kontorsbiträdet aflöses af stationsskrifvaren och denne af kontorsbiträdet. Man träffar honom vid biljettluckan, vid expeditionen, vid telegrafapparaten m. m.

Den år 1907 företagna omorganisationen af järnvägsförvaltningen synes ingalunda i den grad som önskligt är hafva förenklat administrationen af statens järnvägar och borttagit mångskrifveriet. Detsamma florerar ännu såsom flere synliga exempel på *senare tid* gifva vid handen. Önskligt vore, att en genomgripande förändring i af mig nu berörda förhållanden kunde genomföras. Sålunda borde den i aflöningsreglementet för tjänstemän vid statens järnvägar införda beteckningen tjänstemän i högre och lägre grad ersättas med benämningen tjänstemän och den i reglementet nu uppdragna skillnaden mellan lägre och högre grads tjänst till följd däraf upphäfvas.

Aflönings- och andra förmåner borde jämväl jämkas så, att arfvodeua för vissa tjänster i högre och lägre grad icke företedde så stora ojämnheter. Vid tjänstemannakårens rekrytering och placering borde man i vida högre grad än hittills skett tillse att icke dyrare arbetskraft användes än som för det föreliggande arbetets utförande oundgängligen kräfvdes. Möjlighet synes också böra beredas för praktiskt utbildade intelligenta och välförtjänta järnvägsmän ur lägre tjänstegrader att jämväl utan ett visst examensbetyg vinna befordran till högre mera kräfvande poster inom järnvägsförvaltningen. Slutligen torde förenklingar af arbetssättet inom densamma kunna vidtagas, hvarigenom ett tidsödande mångskrifveri undvikas.

Med anledning af hvad jag sålunda anført, vågar jag vördsamt hemställa,

att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t ej mindre låta i här ofvan angifna afseenden omredigera aflöningsreglementet för tjänstemän vid statens järnvägar än äfven

föranstalta om utredning, huruvida och i hvad mån öfriga ofvan antydda reformer beträffande nämnda tjänstemäns användning, befordran, aflönings- och andra förmåner äfvensom angående förenkling af arbetsättet inom järnvägsförvaltningen må kunna förverkligas, samt för Riksdagen framlägga de förslag, hvar till en sådan utredning tilläfventyrs föranleder.

Stockholm den 30 januari 1910.

G. Kronlund.

Nr 181.

Af herr **Söderbergh** i Karlshamn, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse af 3, 8, 41 och 58 §§ af förordningen den 18 september 1908 angående stämpelafgiften.

Uti det förslag till revision af bouppteckningsstämpeln, som innehålles i Kungl. Maj:ts proposition nr 22 rörande ändrad lydelse af vissa paragrafer af förordningen den 18 september 1908 angående stämpelafgiften, har en särskild undantagsställning i skatteafseende blifvit beredd åt vissa slag af dispositioner, i det att i fråga om andel, som tillkommer kyrka, landsting, kommun, hushållningssällskap, akademi, vetenskapligt samfund, allmänt undervisningsverk, stipendiefond, pensionsanstalt, sjuk- eller fattigvårdsinrättning eller annan *from stiftelse*, stämpelafgiften, därest berörda andel uppginge till 7,500 kronor eller därutöfver, skulle ned sättas med hälften af det belopp, hvarmed stämpelafgiften, enligt de under klass III i den föreslagna tariffen angifna grunder, öfverstege 8 procent af andelens hela belopp.

De skäl för den sålunda föreslagna lindringen från bouppteckningsstämpeln, som i den kungl. propositionen blifvit anförda eller som eljest